

Botanický průzkum Rančířovského Okrouhlíku 2016

Závěrečná zpráva projektu č. 131614

Tomáš Berka & Jaromír Maštera

listopad 2016

Tento projekt byl v roce 2016 finančně podpořen programem Ochrana biodiverzity - národním programem ČSOP financovaným Ministerstvem životního prostředí ČR a Lesy ČR s.p. Děkujeme.

Mgr. Tomáš Berka (autor průzkumu)
& Mgr. Jaromír Maštera (zpracovatel zprávy)

Jihlava-Dobronín, listopad 2016

1. ÚVOD

Cílem projektu bylo:

- Zjistit aktuální botanickou a vegetační charakteristiku lokality.
- Provést opakovaný průzkum pro srovnání s rokem 2010 (v roce zahájení péče – výchozí stav).
- Posoudit doposud zde prováděný management a případně navrhnout úpravy managementu při respektování ekologických nároků nejlépe všech zjištěných ohrožených a vzácných druhů.

Popis lokality a řešené problematiky:

Komplexní biologický průzkum lokality Rančířovský Okrouhlík byl proveden poprvé v roce 2010, v roce zahájení managementových zásahů (v zimě 2009/2010 byly provedeny jen drobné první zásahy). Zjištěna byla řada významných a ohrožených druhů, avšak vesměs v nízkých početnostech a řada druhů, které by se v území měly vyskytovat zde vůbec nebyla zjištěna. Byl to však odpovídající výsledek průzkumu území, které bylo desítky let ponecháno bez jakýchkoli zásahů. V roce 2015 byly provedeny zoologické průzkumy, které prokázaly vesměs zlepšení stavu populací ohrožených druhů a tím pádem i správnost zde prováděného managementu. Nyní bylo potřebné doplnit ještě botanické srovnání.

Zájmová lokalita se nachází na jihozápadním okraji bývalého vojenského výcvikového prostoru Pístov, cca 1,7 km západně od Rančířova. Lokalita zahrnuje stejnojmenný rybník a mokřady nad rybníkem. Mokřady jsou více než z poloviny tvořeny udržovanými loukami, část lokality pokrývají porosty náletových dřevin a jsou zde početně zastoupeny menší až drobné vodní plochy. V lokalitě je vysoké zastoupení mrtvého dřeva a odumřelé travní hmoty, z předchozích prořezávek a kosení. Z této hmoty jsou vytvářena zimoviště a místa úkrytu pro živočichy. Rybník Rančířovský Okrouhlík má bohatě vyvinuté a druhově rozmanité litorální porosty a zrašelinělé břehy.

Více o lokalitě viz <http://www.mokrady.wbs.cz/Rancirovsky-Okrouhlik.html>.

Lokalita Rančířovský Okrouhlík je od roku 2012 zájmovou lokalitou z.s. Mokřady - ochrana a management a PS Mokřady. Členové z.s. Mokřady však pečují o lokalitu od zahájení péče v zimě 2009/2010, dříve však pod hlavičkou PS Gallinago. Od roku 2016 jsou zájmové pozemky lokality v nájmu od zástupce vlastníka (Pozemkový úřad).

Dosavadní činnost v okruhu řešené problematiky:

Zájmová lokalita tohoto projektu je zároveň zájmovou lokalitou neziskové organizace Mokřady - ochrana a management a jejího pozemkového spolku. Předmětem zájmu PS Mokřady jsou zejména mokřadní lokality s výskytem nejvzácnějších druhů obojživelníků, na nichž dochází k úbytku jejich populací. Zejména jde o čolka velkého, kuňku ohnivou, kuňku žlutobřichou a ropuchu krátkonohou, v současnosti o jedny z nejvíce ohrožených druhů obojživelníků u nás. Organizace se také snaží aktivně vyhledávat dlouhodobě neudržované mokřadní lokality, kde se snaží zrealizovat opatření obecně na podporu ohrožených vodních a mokřadních druhů rostlin a živočichů.

Členové z.s. Mokřady se v rámci možností snaží provádět na všech zájmových lokalitách různá opatření na záchranu a podporu populací obojživelníků. Zejména jde o kombinaci prořezávek náletových dřevin s tůněmi, ať už jde o jejich obnovu či o hloubení nových. Často je také realizováno kosení, protože i toto opatření je pro obojživelníky významné. Organizace se také snaží využívat v péči o biotopy ohrožených druhů netradiční managementy spočívající v pojezdech off-roadových automobilů, vojenské techniky a v narušování a strhávání drnu. Činnost z.s. probíhá z většiny v kraji Vysočina, od roku 2014 ale postupně došlo k rozšíření aktivit i do dalších krajů České republiky.

PS Mokřady ve své činnosti nezapomíná ani na další ohrožené živočichy i rostliny. Snaží se respektovat nároky všech zjištěných ohrožených druhů, přizpůsobovat se jim a také je podporovat. Z toho důvodu se snažíme vždy před zahájením managementových aktivit na nových lokalitách provést zde alespoň základní biologický průzkum, pokud již není k dispozici dostatek aktuálních botanických či zoologických dat.

Managementové práce na podporu obojživelníků a dalších živočichů a rostlin, spočívající v budování tůní, prosvětlování porostů, kosení luk a vytváření zimovišť provádějí již od roku 2008 členové z.s. Mokřady - ochrana a management ve spolupráci s ČSOP Jihlava a Pobočkou ČSO na Vysočině na lokalitách Pístovské mokřady, Rančířovský Okrouhlík, U Popického rybníka, Hulišťata, Borovinka, Záborná a Dobrá Voda Lipnická. V roce 2012 pouze pod záštitou z.s. Mokřady probíhaly managementové práce na lokalitách Sochorov, Rančířovský Okrouhlík, Hulišťata, Nadějovské nivy, U Měšína, Rychtářský rybník a Řehořovská nádrž. V roce 2013 pak také na lokalitách Lesnovské mokřady, Dolní Bradlo, Obůrka, Nový Štocký, Rosička, Horní Ilmik, Pod Lyžařem, Brejlovský rybník a Pístov Žleby. V dalších letech přibýly další lokality a dále bylo pečováno o ty stávající. Blíže o činnosti na uvedených lokalitách viz webové stránky <http://www.mokrady.wbs.cz>.

Péče o lokalitu Rančířovský Okrouhlík 2009-2016

Rybník je v majetku i užívání obce Rančířov. Dlouhodobě je zde udržována mírně vyšší rybí obsádka, než byl bylo vhodné. Výlovy jsou prováděny jednou za 3 roky. Do hospodaření negativně zasáhlo zavlčení (zřejmě přirozené) a přemnožení střevličky v roce 2011. Členové z.s. Mokřady s vedením obce komunikují a snaží se o snížení množství obsádky alespoň v některých letech. Na doporučení členů z.s. Mokřady obec na vlastní náklady provedla výrazné pokácení stínících břehových porostů rybníka v roce 2012.

PS Mokřady (a předtím PS Gallinago) zahájil péči o zanedbané a náletem zarostlé mokřadní louky nad Rančířovským Okrouhlíkem v zimě 2009/2010. Jako první byly provedeny prořezávky dřevin na botanicky nejcenějším fragmentu louky, ručně byly obnoveny dvě drobné tůně a jedna vybudována, bylo provedeno pokosení malé části luk a obnovena stružka. V letech 2010-2011 byly ručně koseny všechny cennější louky v lokalitě, byly zde provedeny další výraznější prořezávky a kácení dřevin a ručně zde bylo zbudováno 12 tůní. Odtoková stružka (= korýtko potoka) byla ručně prodloužena. V roce 2012 byly v lokalitě provedeny větší zásahy. Bylo provedeno další kácení, opět byly koseny louky (v mírně větším rozsahu) a strojně byly vyhloubeny 3 tůně, největší o velikosti 150 m². Ručně za podpory veřejnosti byly vybudovány 2 menší tůně. V roce 2013 v lokalitě neproběhly žádné zásahy. V roce 2014 bylo provedeno ruční mozaikovitě kosení obdobně jako v roce 2012 a byla provedena prořezávka dřevin v okolí nejcenější botanické plochy za účelem jejího rozšíření a oslunění. V roce 2015 proběhlo mozaikovitě ruční kosení, v roce 2016 proběhlo opět ruční mozaikovitě kosení a také prořezávky náletových dřevin na vybraných místech.

Pokosená i pokácená dřevní hmota je na lokalitě vždy ponechávána, na hromadách na okraji luk, na botanicky degradovaných plochách. Hmota slouží za základ míst pro úkryt a zimování živočichů. V lokalitě jsou také ponechávány na vybraných místech celé pokácené nebo padlé stromy pro zvýšení stanovištní rozmanitosti.

2. STRUČNÝ POPIS PROJEKTU

Předmětem projektu bylo provedení podrobnějšího botanického průzkumu lokality Rančířovský Okrouhlík. Šlo o opakovaný průzkum po 6 letech, kdy v lokalitě byl prováděn management i s výraznějšími zásahy – větší kácení, budování více tůní. První průzkum proběhl v roce 2010, v prvním managementové roce a tak je lze považovat za výchozí průzkum před zahájením péče. Průzkum měl potvrdit správnost prováděného managementu při aplikaci mozaikovitě péče a stavu mírného nepořádku.

Výsledky průzkumu byly zpracovány do dílčí zprávy a údaje o významnějších druzích byly zadány do NDOP. Důležitým výstupem průzkumu je posouzení stávajícího managementu lokality.

Výsledky průzkumu budou využity pro ověření správnosti prováděného managementu, případně pro provedení úprav managementu tak, aby byly v co největším rozsahu respektovány ekologické nároky všech zjištěných ohrožených a vzácných druhů. Průzkum obsahuje posouzení doposud prováděné péče a návrh optimální péče o lokalitu tak, aby došlo k uchování nebo podpoře toho kterého konkrétního ohroženého druhu.

Průzkum prováděl mapovatel níže uvedený, administraci a koordinaci projektu prováděli členové Mokřady - ochrana a management z.s.

Období realizace průzkumu: květen - srpen 2016

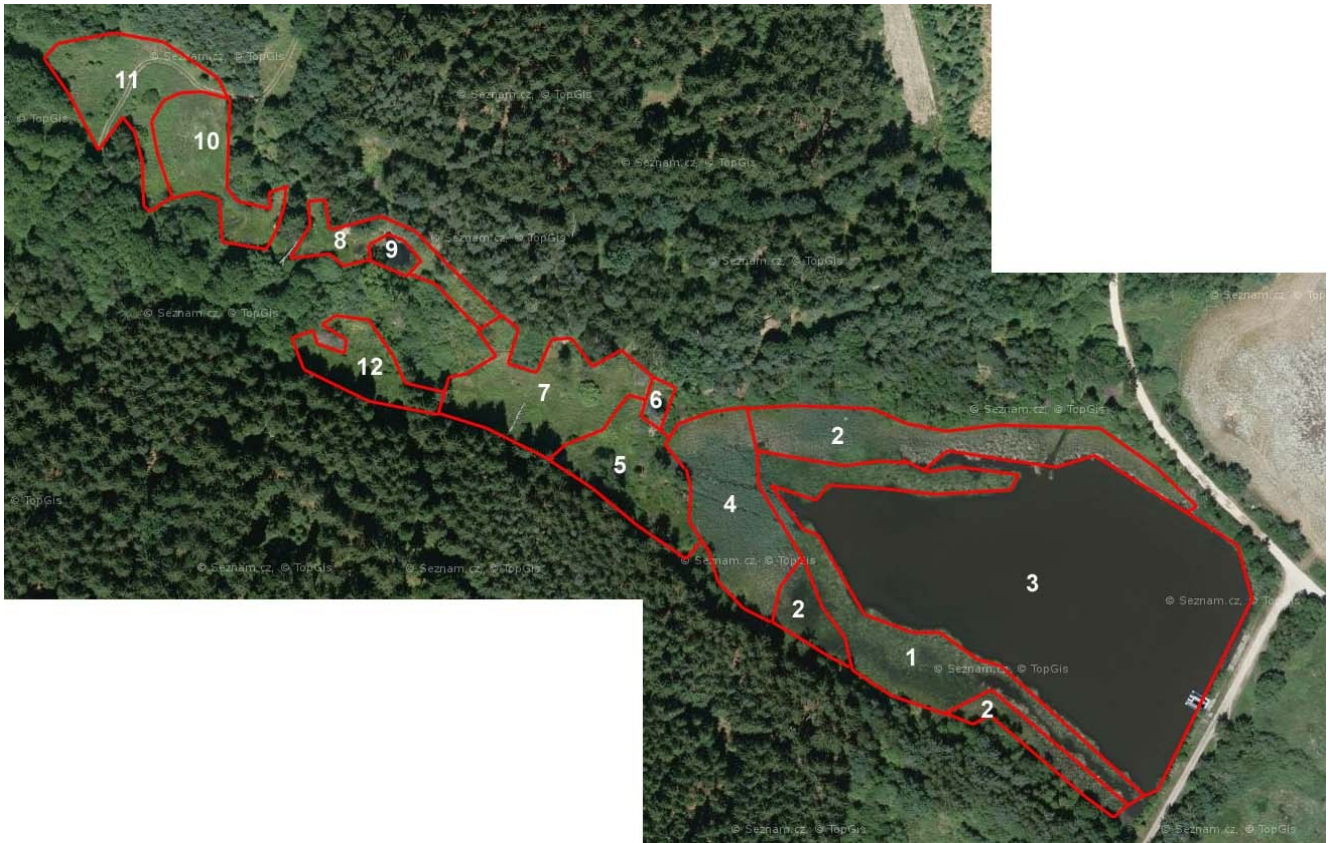
3. METODIKA

Podrobnější botanický průzkum celého území byl proveden v období květen až srpen 2016. Byly zaznamenávány vyšší rostliny, jejich vegetační společenstva a významnější taxony mechorostů.

Území bylo rozděleno na 12 mikrolokalit, kde byl proveden podrobnější průzkum. Za jmény rostlin, které jsou ve svém výskytu na území ČR ohroženy, je uvedena kategorie ohrožení podle Červeného seznamu cévnatých rostlin ČR (Danihelka, Chrtek et Kaplan 2012) a dle vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb. Nomenklatura českých i latinských názvů cévnatých rostlin je sjednocena podle Klíče ke květeně ČR (Kubát et al. 2002). Nomenklatura a stupně ohrožení mechorostů jsou dle práce Kučery et al. (2012).

Použité symboly jednotlivých kategorií ohrožení:

- [C4a; LC-att] - druh vyžadující pozornost
- [C3] - druh ohrožený
- [C2] - druh silně ohrožený
- [§] - druh ohrožený dle vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb.

Obr. 1: Vymezení hranic studovaných mikrolokalit (ploch) v zájmovém území

Pozn: Pro vysvětlení uvádíme popisy intenzity průzkumů, z kterých se vycházelo:

Podrobný průzkum - jde o kvantitativní resp. semikvantitativní průzkum. Tento průzkum se dělá formou více návštěv (4 a více) a prochází se celé území určené k průzkumům. Výsledkem jsou nejen kvalitativní data (seznam druhů), ale též odhady početností významných druhů nebo přímo početnosti druhů.

Podrobnější průzkum – úroveň zhruba mezi podrobným a základním průzkumem, blíže k základnímu

Základní průzkum – jde o kvalitativní průzkum. Tento průzkum se dělá formou 2-4 návštěv a prochází se téměř celé území (je na mapovateli, co projdou, měli by hlavně projít to co jim přijde nejzajímavější). Výsledkem jsou kvalitativní data, čili co nejkompletnější soupisy druhů.

Orientační průzkum - tento průzkum se dělá formou 1-2 návštěv lokality a mapovatel ho projde zevrubně. Zastavuje se na místech která se mu zdají zajímavá (u nás s důrazem na mokřady). Neprojde tedy úplně celou lokalitu jen vybrané části (ale i tak je to většina plochy). Výsledkem jsou kvalitativní data, ale je možné že nebudou obsahovat všechny významné druhy, protože nebylo prozkoumané celé území a počet návštěv je malý.

4. VÝSLEDKY

V zájmovém území bylo zaznamenáno celkem 99 taxonů cévnatých rostlin. Byly zaznamenány 4 druhy vyžadující pozornost, dva druhy v kategorii ohrožených a zároveň chráněných zákonem ve stejné kategorii a jeden druh silně ohrožený. Mechorosty byly zaznamenávány pouze na vybraných lokalitách a zjištěny byly dva druhy vyžadující pozornost. Celkově se jedná o zajímavou a poměrně zachovalou lokalitu s výskytem ohrožených biotopů i rostlin. Lokalita vyžaduje aktivní management ve formě kosení, vyřezávání náletu, případně tvorbu a obnovu mokřadů.

Charakteristika mikrolokalit (dílčích ploch):

Plocha 1:

Jedná se o téměř monodominantní porost přesličky poříční (*Equisetum fluviatile*), která typicky roste na zazemněných a zabahněných místech. Vegetaci zde tak tvoří rákosiny eutrofních stojatých vod (biotop M1.1). V porostu přesličky je roztroušeně přimíšen i orobinec širokolistý (*Typha latifolia*).

Plocha 2:

Na téměř celé ploše dominuje porost orobince širokolistého (*Typha latifolia*). Jedná se tedy o vegetaci rákosin eutrofních stojatých vod (biotop M1.1). Porost orobince je někdy nahrazen ostřicí štíhlou (*Carex acuta*) s příměsí sítiny rozkladité (*Juncus effusus*), ostřice zobánkaté (*Carex rostrata*) či šišáku vroubkovaného (*Scutellaria galericulata*). Místy je častější i přeslička poříční. S touto lokalitou dále od rybníka hraničí porosty dřevin (vrby, olše atd.) a porost rákosu, kde byla nalezena v roce 2010 (Lysák in litt.) populace ohrožené řeřišnice bahenní (*Cardamine dentata*). V letošním roce nebyl druh ověřen, ale zřejmě byl pouze přehlédnutý.

Plocha 3:

Rybník s občasným výskytem stolítku klasnatého (*Myriophyllum spicatum*) a rdestu kadeřavého (*Potamogeton crispus*). Dá se tedy říct, že vegetačně se jedná o makrofytní vegetaci přirozeně eutrofních a mezotrofních stojatých vod (biotop V1F). V roce 2010 (Lysák in litt.) zde byla nalezena populace ohroženého rdestu tupolistého (*Potamogeton obtusifolius*). V letošním roce nebyl druh ověřen, ale mohl být přehlédnutý nebo zde ustoupil.

Plocha 4:

Monodominantní porost rákosu obecného (*Phragmites australis*). Jedná se o vegetaci rákosin eutrofních stojatých vod (biotop M1.1). Na východním okraji porost přechází do porostů orobince širokolistého a přesličky poříční.

Plocha 5:

Původně se zřejmě jednalo o vegetaci pcháčových luk (biotop T1.5) přecházející místy až do vegetace nevápnitých mechových slatinišť (biotop R2.2). Vegetace je v současné době na většině plochy degradovaná. Rostou zde stále např. pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), violka bahenní (*Viola palustris*), psineček psí (*Agrostis canina*), svízel bahenní (*Galium palustre*), hrachor luční (*Lathyrus pratensis*) nebo vzácněji i silně ohrožená ostřice přioblá (*Carex diandra*). Vegetace dále zarůstá náletem jako olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), smrk ztepilý (*Picea abies*), borovice lesní (*Pinus sylvestris*) nebo je degradovaná chrastící rákosovitou (*Phalaris arundinacea*), ostružiníkem (*Rubus* sp.), třtinou křovištní (*Calamagrostis epigejos*) či kopřivou dvoudomou (*Urtica dioica*). Místy se vyskytuje vegetace vysokých ostřic (biotop M1.7) s ostřicí zobánkatou (*Carex rostrata*) či maloplošně na zamokřenějších místech eutrofní vegetace bahnitých substrátů (biotop M1.3) s dominantním zblochanem vzplývavým (*Glyceria fluitans*).

Plocha 6:

Nově vytvořená tůň, která se postupně zazemňuje. Tůň a její bezprostřední okolí je druhově poměrně bohaté, neboť je zde vyvinutý obnažený substrát, který umožňuje růst konkurenčně slabším druhům. Na vodní hladině se setkáme s rdestem vzplývavým (*Potamogeton natans*) a ve vodním sloupci s šejdračkou bahenní (*Zannichellia palustris*). Z dalších druhů rostoucích ve vodě nebo na březích jde o sítinu článkovanou (*Juncus articulatus*), úrazník položený (*Sagina procumbens*), orobinec širokolistý (*Typha latifolia*), ostřici skloněnou (*Carex demissa*) nebo vzácnější rozrazil štítkovitý (*Veronica scutellata*) a bahničku bradavkatou (*Eleocharis mamillata*). Velmi významným druhem je zde silně ohrožený jetel kaštanový (*Trifolium spadiceum*), rostoucí v porostu na břehu tůně. Tůň zarůstá více skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*) a ostřice měchýřkatá (*Carex vesicaria*).

Plocha 7:

Jedná se o vegetaci pcháčových luk (biotop T1.5) přecházející místy až do vegetace nevápnitých mechových slatinišť (biotop R2.2) nebo vegetace tužebníkových lad (biotop T1.6). Rostou zde např. pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), violka bahenní (*Viola palustris*), vzácnější starček potoční (*Tephrosieris crispa*), suchopýr úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), svízel bahenní (*Galium palustre*), ostřice prosová (*Carex panicea*) nebo vzácněji i silně ohrožená ostřice přioblá (*Carex diandra*). Místy je hojnější vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*) a při okrajích vegetace zarůstá kopřivou dvoudomou (*Urtica dioica*), kerblíkem lesním (*Anthriscus sylvestris*), třtinou šedavou (*Calamagrostis canescens*) či vrbami. Na lokalitě jsou asi 4 zazemněné tůňky např. se vzácnějším rozrazillem štítkovitým (*Veronica scutellata*).

Plocha 8:

V současné době eutrofizovaná a sukcesně poročilá vegetace pcháčových luk (biotop T1.5). Z typických druhů zde rostou pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), psineček psí (*Agrostis canina*), starček potoční (*Tephrosieris crispa*), čertkus luční (*Succisa pratensis*) či kohoutek luční (*Lychnis flos-cuculi*). V porostu expandují třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*), třtina šedavá (*Calamagrostis canescens*), ostružiník (*Rubus* sp.) či místy kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*), vratič obecný (*Tanacetum vulgare*) nebo i semenáčky olše lepkavé (*Alnus glutinosa*). Na lokalitě jsou asi 3 zazemňující se tůňky např. se vzácnějším rozrazillem štítkovitým (*Veronica scutellata*). Na některých roste rdest vzplývavý (*Potamogeton natans*). Z dalších rostlin zde nalezneme např. orobinec širokolistý (*Typha latifolia*), ostřici zobánkatou (*Carex rostrata*), zblochan vzplývavý (*Glyceria fluitans*) či žabník jitrocelový (*Alisma plantago-aquatica*).

Plocha 9:

Nově vytvořená tůň, která se prozatím mírně zazemňuje. Tůň a její bezprostřední okolí je druhově poměrně bohaté, neboť je zde vyvinutý obnažený substrát, který umožňuje růst konkurenčně slabším druhům. Na vodní hladině se setkáme s rdestem vzplývavým (*Potamogeton natans*) a ve vodním sloupci s rdestem maličkým (*Potamogeton pusillus* agg.). Z dalších druhů rostoucích ve vodě nebo na březích jde např. o sítinu žabí (*Juncus bufonius*), úrazník položený (*Sagina procumbens*), mátu rolní (*Mentha arvensis*), orobinec širokolistý (*Typha latifolia*), ostřici skloněnou (*Carex demissa*) nebo vzácnější rozrazil štítkovitý (*Veronica scutellata*) a bahničku bradavkatou (*Eleocharis mamillata*). Tůň zarůstá více skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*) a ostřice měchýřkatá (*Carex vesicaria*).

Plocha 10:

Na většině plochy zamokřenější s vegetací různě degradovaných pcháčových luk (biotop T1.5). Nalezneme zde např. pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*), pomněnku bahenní (*Myosotis palustris*), starček potoční (*Tephrosieris crispa*), violku bahenní (*Viola palustris*) či kohoutek luční (*Lychnis flos-cuculi*). Vegetace je místy více degradovaná např.

třtinou křovištní (*Calamagrostis epigejos*) nebo v menší míře třtinou šedavou (*Calamagrostis canescens*) či ostružiníkem (*Rubus* sp.). Do pcháčovských luk místy více proniká tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*) a vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*) a vytváří se zde přechody do vegetace tužebníkových lad (biotop T1.6). Ve východní a místy v severní části je vegetace sušší s výskytem mezofilních druhů jako zvonek rozkladitý (*Campanula patula*), svízel povázka (*Galium mollugo* agg.) nebo s výskytem acidofilních druhů jako mochna nátržník (*Potentilla erecta*) a trojzubec poléhavý (*Danthonia decumbens*), které zde vytváří přechody do podhorských smilkových trávníků (biotop T2.3B). V nedávné minulosti došlo na této ploše k vykácení značného porostu krušiny olšové (*Frangula alnus*), která znovu zmlazuje a na nově prosvětlených místech se více šíří medyněk měkký (*Holcus mollis*) či jiné světlomilné rostliny.

Plocha 11:

Silně degradovaná plocha, kde převažuje ostružiník (*Rubus* sp.) a třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*). Z dalších druhů zde nalezneme skřipinu lesní (*Scirpus sylvaticus*), kopřivu dvoudomou (*Urtica dioica*), pcháč oset (*Cirsium arvense*) apod.

Plocha 12:

Jde o nejcennější lokalitu na celém území. Vegetačně se jedná se o nevápnité mechové slatiniště (biotop R2.2), které místy přechází do vegetace pcháčovských luk (biotop T1.5) Z typických druhů slatinišť zde rostou např. ostřice prosová (*Carex panicea*), violka bahenní (*Viola palustris*), ostřice obecná (*Carex nigra*), ostřice ježatá (*Carex echinata*), suchopýr úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*), vzácnější kozlík dvoudomý (*Valeriana dioica*) nebo v JV části také ohrožená vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*), ohrožený prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) nebo roztroušeně silně ohrožená ostřice přiblá (*Carex diandra*). Z druhů pcháčovských luk zde nalezneme např. pcháč bahenní (*Cirsium palustre*), vzácnější starček potoční (*Tephrosieris crispa*) či pomněnku bahenní (*Myosotis palustris*). Z dalších významnějších rostlin zde rostou vrbovka bahenní (*Epilobium palustre*), rozrazil štítkovitý (*Veronica scutellata*) nebo mechorosty měřík oválný (*Plagiomnium ellipticum*) a měřík vyvýšený (*Plagiomnium elatum*). Lokalita je místy silněji podmáčená a zde se pak hojněji vyskytuje ostřice řídkoklasá (*Carex remota*). Místy se také více šíří třtina šedavá (*Calamagrostis canescens*). Na lokalitě se nalézá také sukcesně pokročilejší tuň.

Tab.: Seznam zaznamenaných taxonů rostlin:

Cévnaté rostliny

bahnička bradavkatá (*Eleocharis mamillata*) – 5,6 [C4a]
bez hroznatý (*Sambucus racemosa*) – 11
bika mnohokvětá (*Luzula multiflora*) – 10
blatouch bahenní (*Caltha palustris*) – 7
borovice lesní (*Pinus sylvestris*) – 5
čertkus luční (*Succisa pratensis*) – 8
děhel lesní (*Angelica sylvestris*) – 8,12
hrachor luční (*Lathyrus pratensis*) – 5,10
chrastice rákosovitá (*Phalaris arundinacea*) – 5
jetel kaštanový (*Trifolium spadiceum*) – 6 [C2]
jetel prostřední (*Trifolium medium*) – 11
kalužník šruchový (*Peplis portula*) – 6,8,9
kaprad' osténkatá (*Dryopteris carthusiana*) – 5,8
karbinec evropský (*Lycopus europaeus*) – 5,7,9,12
kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*) – 7,10
kohoutek luční (*Lychnis flos-cuculi*) – 7,8,10,12
kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*) – 5,7,8,10,11
kostřava vláskovitá (*Festuca filiformis*) – 10
kozlík dvoudomý (*Valleriana dioica*) – 12 [C4a]
krušina olšová (*Frangula alnus*) – 10
kuklík městský (*Geum urbanum*) – 12

kyprej vrbice (*Lythrum salicaria*) – 7, 12
 lilek potměchut' (*Solanum dulcamara*) – 5,8,12
 lipnice obecná (*Poa trivialis*) – 5,7,8,11,12
 máta rolní (*Mentha arvensis*) – 9
 medyněk měkký (*Holcus mollis*) – 10
 medyněk vlnatý (*Holcus lanatus*) – 5,7,8,10,12
 metlice trsnatá (*Deschampsia cespitosa*) – 5,7,8,10,12
 mochna nátržník (*Potentilla erecta*) – 5,7,8,10
 olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) – 5,8,11
 orobinec širokolistý (*Typha latifolia*) – 1,2,6,7,8,9
 ostružiník (*Rubus* sp.) – 5,8,10,11
 ostřice ježatá (*Carex echinata*) – 8,12
 ostřice měchýřkatá (*Carex vesicaria*) – 2,5,6
 ostřice obecná (*Carex nigra*) – 12
 ostřice prosová (*Carex panicea*) – 7,9,12
 ostřice přoblá (*Carex diandra*) – 5,7,12 [C2]
 ostřice řídkoklasá (*Carex remota*) – 10,12
 ostřice skloněná (*Carex demissa*) – 6,9
 ostřice šedavá (*Carex canescens*) – 8,10,12
 ostřice štíhlá (*Carex acuta*) – 2,5
 ostřice zaječí (*Carex ovalis*) – 9
 ostřice zobánkatá (*Carex rostrata*) – 2,5,6,8,12
 pomněnka bahenní (*Myosotis palustris* agg.) – 5,7,10,12
 pcháč bahenní (*Cirsium palustre*) – 5,7,8,10,12
 pcháč oset (*Cirsium arvense*) – 8,11
 prstnatec májový (*Dactylorhiza majalis*) – 12 [C3, §]
 pryskyřník plamének (*Ranunculus flammula*) – 9
 pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*) – 5,7
 pryskyřník prudký (*Ranunculus acris*) – 7
 přeslička bahenní (*Equisetum palustre*) – 5,7,10,12
 přeslička lesní (*Equisetum sylvaticum*) – 10
 přeslička poříční (*Equisetum fluviatile*) – 1,2,6,7,8,9,12
 psárka luční (*Alopecurus pratensis*) – 10
 psárka plavá (*Alopecurus aequalis*) – 9
 psineček obecný (*Agrostis capillaris*) – 5,8,10,11
 psineček psí (*Agrostis canina*) – 5,8
 ptačinec trávovitý (*Stellaria graminea*) – 7,10
 rákos obecný (*Phragmites australis*) – 4
 rdest kadeřavý (*Potamogeton crispus*) – 3
 rdest maličký (*Potamogeton pusillus*) – 9
 rdest vzplývavý (*Potamogeton natans*) – 6,8,9
 rozrazil douškolistý (*Veronica serpyllifolia*) – 9
 rozrazil štítkovitý (*Veronica scutellata*) – 6,7,8,9,12 [C4a]
 rozrazil vodní (*Veronica beccabunga*) – 5
 rukev bahenní (*Rorippa palustris*) – 9
 sítina článkovaná (*Juncus articulatus*) – 5,6,7,8,9,12
 sítina klubkatá (*Juncus conglomeratus*) – 5,7,10
 sítina rozkladitá (*Juncus effusus*) – 2,5,7,8,10,12
 sítina žabí (*Juncus bufonius*) – 9
 skřípina lesní (*Scirpus sylvaticus*) – 6,8,10,11,12
 smrk ztepilý (*Picea abies*) – 5,10
 starček potoční (*Tephrosia crispa*) – 7,8,10,12 [C4a]
 stolístek klasnatý (*Myriophyllum spicatum*) – 3
 suchopýr úzkolistý (*Eriophorum angustifolium*) – 7
 svízel bahenní (*Galium palustre*) – 5,7,12
 svízel mokřadní (*Galium uliginosum*) – 5,7,8
 svízel povázka (*Galium mollugo* agg.) – 10
 svízel přítula (*Galium aparine*) – 10

svízel syřišťový (*Galium verum*) – 10
 šejdračka bahenní (*Zannichellia palustris*) – 6
 šišák vroubkovaný (*Scutellaria galericulata*) – 2,5,8,10
 škarda bahenní (*Crepis paludosa*) – 12
 šťovík kadeřavý (*Rumex crispus*) – 7
 šťovík kyselý (*Rumex acetosa*) – 10
 trojzubec poléhavý (*Danthonia decumbens*) – 10
 třezalka tečkovavá (*Hypericum perforatum*) – 10
 třtina křovištní (*Calamagrostis epigejos*) – 5,6,8,10,11
 třtina šedavá (*Calamagrostis canescens*) – 7,8,10
 tužebník jilmový (*Filipendula ulmaria*) – 10,12
 úrazník položený (*Sagina procumbens*) – 6
 vachta trojlistá (*Menyanthes trifoliata*) – 12 [C3, §]
 violka bahenní (*Viola palustris*) – 5,7,10,12
 vratič obecný (*Tanacetum vulgare*) – 5,8
 vrba křehká (*Salix fragilis*) – 5
 vrba ušatá (*Salix aurita*) – 7,12
 vrbina obecná (*Lysimachia vulgaris*) – 5,6,8,10,12
 vrbovka bahenní (*Epilobium palustre*) – 12
 zevar vzpřímený (*Sparganium erectum*) – 9
 zblochan vzplývavý (*Glyceria fluitans*) – 5,8,9
 zvonek rozkladitý (*Campanula patula*) – 10
 žabník jitrocelový (*Alisma plantago-aquatica*) – 5,8,9

Mechorosty

bařinatka srdčitá (*Calliergon cordifolium*) – 8
 károvka hrotitá (*Calliergonella cuspidata*) – 12
 měřík oválný (*Plagiomnium ellipticum*) – 12 [LC-att]
 měřík vyvýšený (*Plagiomnium elatum*) – 12 [LC-att]

Komentář ke změnám stavu lokality od roku 2010:

Na základě botanického průzkumu v roce 2010 vyplynulo, že vegetace pcháčových luk a nevápnitých mechových slatinišť je v zájmovém území výrazně zarostlá náletem dřevin a nikde nenajdeme kvalitní zachovalé ukázky. Kvalitnější plochy nalezneme pouze fragmentárně na světlínách v náletu a řadu typických druhů rostlin lze pozorovat jako živořící pod náletem. Průzkum uvádí, že také v nezarostlých částech lokality jsou degradační stádia biotopů (většinou zarostlá třtinou křovištní a skřipinou lesní). V biotopu vápnitých mechových slatinišť nebylo nalezeno mechové patro.

Jelikož na území probíhá již několik let management ve formě kosení, vyřezávání náletu a tvorbě tůní, lze za uplynulých 6 let vyhodnotit, zda má tento management smysl či nikoliv. Již na první pohled je patrné, že odstraněním prozatím části náletových dřevin došlo k výraznému prosvětlení lokality a pravidelným kosením vybraných ploch byla odstraněna roky hromaděná stařina a celkově tak došlo k výraznému zlepšení struktury porostu. Kosení je zaměřeno především na eliminaci expanzivních druhů, ale také na zlepšení méně degradovaných ploch. Kvalita biotopů se zdá být výraznější, narůstá pokryvnost cílových druhů (suchopýr, nízké ostřice, ostřice přiblá apod.), naopak se snižuje pokryvnost expanzivních druhů, které se v některých částech vyskytují stále výrazně, neboť jejich úplná eliminace je záležitost na mnoho let. Významně bylo prosvětlením a zlepšením struktury vegetace posíleno mechové patro slatinišť, neboť zde byly nově nalezeny větší populace vzácnějších druhů měříku oválného (*Plagiomnium ellipticum*) a měříku vyvýšeného (*Plagiomnium elatum*). Lze tak jednoznačně říct, že kosení se výrazně pozitivně projevilo nejen na druhovém složení a struktuře cévnatých rostlin, ale také na mechovém patře. Je tak nutné v eliminaci náletu a pravidelném kosení pokračovat, především tedy v potlačování expanzivních druhů. Vytváření tůní a obnažených břehů přispělo k výskytu makrofyt, ale i řady konkurenčně slabších druhů rostlin, takže druhová diverzita území byla těmito mokřady výrazně posílena.

Závěrem lze tedy říct, že prováděný management je pro území velkým přínosem a jeho pokračování přinese další zlepšení stavu všech biotopů a pravděpodobně i výskyt dalších, dosud nezjištěných cévnatých rostlin i mechorostů.

5. POZNÁMKY K MANAGEMENTU

Plocha 1:

Ponechat bez zásahu. Přeslička se může díky plazivým oddenkům rychleji rozrůstat (uvádí se více než 1 m za rok) a může tak urychlovat zazemňování. V případě potřeby by bylo možno rozrůstání brzdít např. každoročním pokosením porostů, která zasahuje nedále do rybníka. Řešením by mohlo být také odbahnění části pobřežní zóny.

Plocha 2:

Prozatím ponechat bez zásahu. Vzhledem k tomu, že porost je druhově bohatší, bylo by vhodné občasné posečení a odstranění biomasy v zimě, aby se udržela druhová diverzita. Ideálně provádět zásah jen v části porostu, aby se vytvořila mozaika plošek o různé hustotě porostu a různé pokryvnosti stařiny. Na potlačení orobince je vhodná seč v létě, nejlépe pod vodní hladinou. Pokud by došlo v rybníku k vyhrnování, společenstvo po takovém zásahu dobře regeneruje.

Plocha 3:

Ačkoliv nebyl rdest tupolistý v letošním roce nalezen, vyskytuje se alespoň v semenné bance. Pro jeho podporu je vhodné využití rybníku pro chov plůdku nebo vedlejších druhů ryb a občasné zkrácené letnění. V případě většího šíření stolítku je možno ho mechanicky odstraňovat či ponechat rybník po určitou dobu bez vody.

Plocha 4:

Lze ponechat bez zásahu. Pro vegetaci rákosin je však vhodnější, když dochází k občasnému pokosení porostu rákosu. Tím je omezeno ukládání stařiny. Různým načasováním seče na menších ploškách lze dosáhnout větší strukturní pestrosti porostů i druhové diverzity na ně vázaných organismů. Další možností je zde vytvářet menší vodní plochy, které podpoří vodní živočichy a také rdest alpský a bublinatku jižní. Ideální by byla kombinace vodních tůní s občasným mozaikovitým kosením zbylého rákosového porostu.

Plocha 5:

Je nutné pravidelně vyřezávat náletové dřeviny, především silně zmlazující olši lepkavou. Nejvíce degradovaná místa s chasticí, třtinou, ostružiníkem a kopřivou kosit alespoň 2x ročně a po jejich potlačení 1x ročně. U travin ideálně těsně před jejich metáním. Zbylou zachovalejší vegetaci je vhodné kosit 1x ročně nebo snad i 1x/2 roky. Cílem by měla být obnova vegetace pcháčových luk, která místy přechází až do vegetace nevápnitých mechových slatinišť. Na nejvíce degradovaných podmáčených místech by bylo možné vytvořit malé tůně.

Plocha 6:

Prozatím ponechat bez zásahu, ale v blízké budoucnosti bude nutné tůň alespoň částečně odbahnit, jinak postupně zcela zaroste skřípinou, ostricí či orobincem. Stejně tak důležité je obnovovat obnažené břehy, jinak opět vymizí konkurenčně slabší druhy rostlin.

Plocha 7:

Nejvíce degradovaná místa s třtinou, kerblíkem a kopřivou kosit alespoň 2x ročně a po jejich potlačení 1x ročně. U třtiny ideálně těsně před jejím metáním. Zbylou vegetaci je vhodné kosit 1x ročně s vynecháváním nepokosených ploch, které budou pokoseny následující rok. Tyto plochy je nutné každoročně střídat. Cílem by měla být obnova vegetace pcháčových luk, která místy přechází

až do vegetace nevápnitých mechových slatinišť. Na této ploše každoroční kosení probíhá již několikátým rokem a jeho pozitivní účinky na vegetaci jsou již patrné. Tůňky by bylo vhodné postupně odbahňovat a obnovit jejich funkci.

Plocha 8:

Nejvíce degradovaná místa s třtinou, kopřivou, vratičem a ostružiníkem kosit alespoň 2x ročně a po jejich potlačení 1x ročně. U třtiny ideálně těsně před jejím metáním. Zbylou vegetaci je vhodné kosit 1x ročně s možností vynecháváním drobných nepokosených ploch, které budou pokoseny následující rok. Tyto plochy je nutné každoročně střídat. Cílem by měla být obnova vegetace pcháčovými luky. Silněji zazemněné tůňky by bylo vhodné postupně odbahňovat a obnovit jejich funkci.

Plocha 9:

Prozatím ponechat bez zásahu, ale v blízké budoucnosti bude nutné tůň alespoň částečně odbahnit, jinak postupně zcela zaroste skřípinou, ostřicí, zblochanem či orobincem. Stejně tak důležité je obnovovat obnažené břehy, jinak opět vymizí konkurenčně slabší druhy rostlin.

Plocha 10:

Důležitá je každoroční likvidace výmladků krušiny olšové, která zde silně zmlazuje. S tím by mělo být spojené i pravidelné každoroční kosení světlomilné vegetace na těchto místech, dokud se zde nestabilizuje trvalejší lepší porost. Ostatní porosty kosit 1x ročně, degradovanější plochy 2x ročně. Je možno vynechávat drobné kvalitnější nepokosené plochy, které budou pokoseny následující rok. Tyto plochy je nutné každoročně střídat. Na nejvíce degradovaných podmáčených místech by bylo možné vytvořit malé tůně.

Plocha 11:

Vzhledem ke stupni degradace možno ponechat bez zásahu, ale lépe kosit 2-3x ročně, dokud se vegetace nezlepší.

Plocha 12:

Vegetaci je vhodné kosit 1x ročně s vynecháváním nepokosených ploch, které budou pokoseny následující rok. Tyto plochy je nutné každoročně střídat. Kosit až od druhé poloviny prázdnin po vysemenění prstnatic. Více degradované plochy, např. s třtinou šedavou, je možno kosit 2x ročně, kdy první seč bude provedena těsně před metáním třtiny. Cílem by mělo být udržení příznivé struktury vegetace nevápnitých mechových slatinišť. Na této ploše každoroční kosení probíhá již několikátým rokem a jeho pozitivní účinky na vegetaci jsou již patrné. Tůň by bylo vhodné odbahnit a obnovit její funkci.

6. ZÁVĚRY

Aktuální botanický průzkum potvrdil význam lokality Rančířovský Okrouhlík. Péče prováděná v mokřadech nad rybníkem od zimy 2009/2010 je zřejmě vhodná nejen z pohledu ohrožených druhů živočichů (průzkumy proběhly v roce 2015), tak také z pohledu ohrožených druhů rostlin.

Management by tak zhruba v dosavadní podobě měl pokračovat i v dalších letech, v závislosti na dotačních možnostech a dle možností spolku Mokřady – ochrana a management.

7. LITERATURA

Chytrý M., Kučera T. et Kočí M. [eds.] (2001): Katalog biotopů České republiky. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 304 s.

Chytrý M. (ed.) a kol. (2007): Vegetace České republiky. 1, Travinná a keříčková vegetace. –

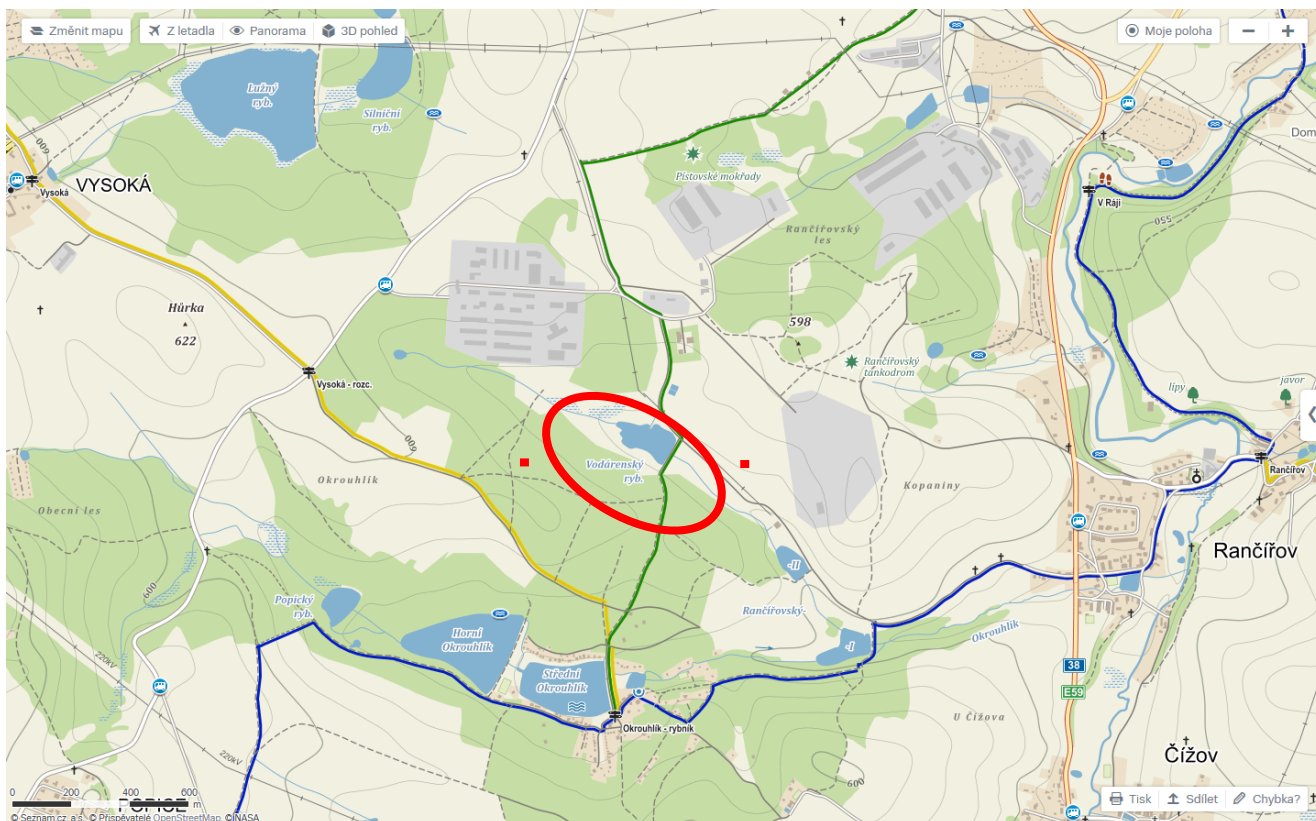
- Academia, Praha, 528 s.
- Chytrý M. (ed.) a kol. (2011): Vegetace České republiky. 3, Vodní a mokřadní vegetace. – Academia, Praha, 828 s.
- Chytrý M. (ed.) a kol. (2013): Vegetace České republiky. 4, Lesní a křovinná vegetace. – Academia, Praha, 551 s.
- Kubát K., Holub L., Chrtek J. jun., Kaplan Z., Kirschner J. et Štěpánek J. [eds.] (2002): Klíč ke květeně České republiky. – 928 p., Academia, Praha.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – Preslia 84: 813–850.

PŘÍLOHY závěrečné zprávy

1. Zákres lokality v turistické mapě a ortofotomapě
2. Fotografie lokality a vybraných druhů (6 + 1 ks na titulní straně)

Příloha 1:
Lokalizace projektu „Botanický průzkum Rančířovského Okrouhlíku 2016“
- k.ú. Rančířov

- orientační turistická mapa a podrobná ortofotomapa – www.mapy.cz

Příloha 3:
Fotodokumentace

Foto 1: Jetel kaštanový u tůně nad R.Okrouhlíkem [červen 2016]

Foto 2: Mozaika biotopů nad rybníkem Rančířovským Okrouhlík [červenec 2016]

Foto: Jaromír Maštera

Foto 3: Prstnatec májový na mokřadech u Ranč. Okrouhlíku [červen 2016]

Foto: Jaromír Maštera

Foto 4: Velká tůň nad Rančířovský Okrouhlíkem [srpen 2016]

Foto: Jaromír Maštera

Foto 5: Probíhající kosení luk nad R. Okrouhlíkem [srpen 2016]

Foto: Tomáš Berka

Foto 6: Zevar vzpřímený ve velké tůni nad Okrouhlíkem [srpen 2016]